

8. АНАЛІТИКА

Назар Сергійович Жерліцин,
аспірант кафедри соціальної педагогіки
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка,
м. Старобільськ

УДК 37.091.212/3

НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ КОНФЕРЕНЦІЇ ЯК ПРОВІДНИЙ НАПРЯМ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛІВ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ

Проанализированы некоторые материалы научно-практических конференций Института одаренного ребенка НАПН Украины, которые используют в Луганском ОИППО для повышения профессиональной компетентности учителей в работе с одаренными детьми.

Ключевые слова: конференция, одаренность, профессиональная компетентность.

The article analyzes some materials of the scientific and practical conferences that the Institute of Gifted Children of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine annually conducts, which are used in the Luhansk In-Service Teacher Training Institute to enhance the professional skills of educators in working with gifted children.

Key words: conference, giftedness, professional competence.

Професійна діяльність з обдарованою учнівською молоддю, що передбачає розвиток здібностей особистості, її самовизначення, соціальну адаптацію та культурне становлення, є пріоритетним завданням на етапі формування нової української освіти, та середньої зокрема.

Створення умов для всебічного розвитку дитячих талантів та здібностей, формування навичок самоосвіти та самореалізації особистості передбачають високий рівень професійної компетентності сучасного вчителя. Обдарованій дитині потрібен творчий учитель, який здатен побудувати навчально-виховний процес так, щоб максимально розкрити інтелектуальний і креативний її потенціал для успішної самореалізації у житті, навчанні та професійної діяльності.

Головна роль у формуванні професійної готовності вчителя до діяльності з обдарованими дітьми та створенні в регіонах сприятливих умов для максимальної самореалізації інтелектуальних і творчих здібностей дітей належить обласним інститутам післядипломної педагогічної освіти (ОІППО).

Науково-методична діяльність ОІППО представлена різними напрямками як з обдарованими дітьми,

так і з учителями на курсах підвищення кваліфікації й у міжкурсовий період з використанням інноваційних методів навчання та залученням провідних науковців, фахівців до організації безперервної освіти педагогічних працівників регіонів.

В ОІППО накопичено певний досвід з підготовки вчителів до діяльності з обдарованими дітьми, що деякий час залишався здобутком самих інститутів. За період 2000–2008 рр. було проведено лише декілька Всеукраїнських науково-практичних семінарів з питань організації діяльності з обдарованими дітьми (переважно на базі Миколаївського ОІППО) з незначним представництвом від ОІППО, наукових та навчальних закладів/установ України.

У 2008 р. ситуація почала докорінно змінюватися завдяки створенню, згідно з розпорядженням Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 року, Інституту обдарованої дитини (ІОД) НАПН України, діяльність якого спрямована на науково-методичне й організаційно-спонукальне забезпечення функціонування системи виявлення, розвиток та підтримку обдарованої молоді в реальному соціально-економічному та освітньому просторі України.

Починаючи з 2008 року вищезазначений Інститут щороку почав проводити Всеукраїнські та Міжнародні науково-практичні конференції, семінари, круглі столи та майстер-класи з актуальних питань виявлення, розвитку і виховання обдарованих дітей, Всеукраїнські конкурси «Творчий учитель – обдарований учень», «Школа – джерело талантів» тощо.

За 10 років сотні провідних вітчизняних і зарубіжних науковців і фахівців з ВНЗ, а також вчителів та методистів ОППО, досвідчених педпрацівників позашкільних навчальних закладів країни взяли участь у численних заходах Інституту. Це сприяло загальнонаціональному обговоренню результатів наукових досліджень феномену обдарованості, репрезентації регіональних навчальних програм та інноваційних технологій розвитку обдарованої особистості на різних вікових етапах у системі дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійної та вищої освіти.

Серед численних щорічних заходів ІОД НАПН України провідною є Міжнародна науково-практична конференція «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави», яку раніше проводили восени в АР Крим, а тепер у м. Чорноморськ (2016–2017 рр.). Робота науково-практичної конференції «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави» традиційно відбувається за такими напрямками:

- сучасні наукові концепції та підходи до вивчення обдарованості особистості;
- діагностика, проектування та прогнозування розвитку обдарованості особистості;
- інноваційні проекти, програми, технології, методики розвитку та освіти обдарованих дітей (зокрема дітей з обмеженням життєдіяльності) та особливості формування в них успішних життєвих стратегій;
- підготовка педпрацівників і фахівців для діяльності з обдарованими дітьми та молоддю;
- виховання обдарованих дітей, стратегії сімейного виховання, взаємодії сім'ї та вчителя як фактор розвитку успішної особистості тощо.

Постійними учасниками цієї щорічної конференції є викладачі Луганського ОППО.

Метою нашої статті є аналіз деяких матеріалів вищезазначених заходів, що зацікавили освітян Луганщини та знайшли певне місце в системі науково-методичної діяльності Луганського ОППО щодо розвитку професійної компетентності педпрацівників із проблем обдарованості, а також підвищення майстерності в діяльності з обдарованими дітьми регіону.

Дебют освітян Луганщини на Міжнародній конференції «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави» відбувся у 2009 році (м. Севастополь, АР Крим). Учасники II конференції ознайомились зі світовими тенденціями в контексті діагностування обдарованості (доповідачі В. В. Камишин, Л. Я. Малімон, О. Є. Стрижак), із сучасними підходами та технологіями навчання обдарованих учнів (доповідачі А. В. Баранова та ін.). Найбільша кількість матеріалів того заходу була присвячена висвітленню досвіду діяльності з обдарованими дітьми в

урочний та позаурочний час. У процесі обговорення актуальних проблем з виявлення та розвитку обдарованих учнів активну участь брали педпрацівники Луганського, Запорізького, Сумського, Чернівецького, Миколаївського ОППО, ВНЗ і ЗНЗ з різних регіонів України.

За матеріалами конференції 2010 року (сміт Га-спра, АР Крим) освітяни Луганщини ознайомились з американськими та європейськими діагностиками обдарованості; стратегією «індивідуальних швидкостей руху», яка надає можливість американським учням навчатися за різними освітніми рівнями, відповідно до розвитку їхніх здібностей; моделлю відомого американського вченого Дж. Рензулі щодо «збагачення змісту навчальної програми», що надає можливість учням від звичайного ознайомлення з навчальними предметами, які їх цікавлять, переходити до пошукової діяльності за допомогою самостійної постановки наукової проблеми та методів її розв'язання [1; 2]. Корисними для методистів Луганщини стали матеріали, де було розглянуто види обдарованості дитини за основними групами видів діяльності, що надало можливість відійти від життєвого уявлення про обдарованість як кількісного показника вираженості здібностей до розуміння обдарованості, системної якості [3]. Діяльність, на думку авторів, виступає як об'єктивна підстава інтеграції окремих здібностей для її успішної реалізації. У системі проектування розвитку обдарованості дитину включають до дев'яти груп видів діяльності, які безпосередньо впливають на розвиток фізичної, психічної, соціальної та духовної сфер її особистості.

У матеріалах конференції 2010 року було висвітлено питання щодо розвитку емпатії як здатності особистості до емоційного відгуку на переживання іншої людини, вміння ставити себе на її місце та зрозуміти її цінності. Також було доведено доцільність використання різних видів художньої творчості для активізації розвитку емпатії, яку ми, у зв'язку з трагічними подіями на Сході України, розглядаємо як важливу педагогічну здібність у структурі професійної діяльності вчителя [4].

Корисним для освітян Луганщини виявився аналіз міжнародних заходів для інтелектуально обдарованих учнів та програма підготовки обдарованих учнів України до участі в Міжнародній конференції молодих учених ICYS–2010, розроблена та апробована в Інституті обдарованої дитини НАПН України [5].

У матеріалах конференції 2010 року розглядали також систему діяльності, спрямовану на розвиток здібностей дошкільників до акторської творчості. Надані результати щодо вивчення проявів творчості дошкільників у сценічній театральній-ігровій діяльності, діагностики володіння дошкільниками засобами зовнішньої виразності (жести, міміка, пантоміміка) знайшли відображення в діяльності методиста з дошкільної освіти Луганського ОППО [6].

Підвищенню професійної компетентності вчителів образотворчого мистецтва та художньої культури регіону сприяли матеріали наших колег – методистів

Запорізького ОШПО [7]. В їх працях було розглянуто методи та засоби розвитку творчих здібностей учнів під час викладання предметів художньо-естетичного циклу.

У науково-методичній діяльності Луганського ОШПО широко використовуються матеріали конференції 2011 року (м. Алушта, АР Крим), а саме: технології виявлення та розвитку здібностей у дітей, тестування схильності дитини до окремих видів інтелектуальної діяльності [8; 9]; результати експериментальної діяльності щодо запровадження психолого-педагогічного проектування та супроводу особистісного розвитку учнів з використанням технологій проектного менеджменту [10].

Конструювання високоєфективних навчально-виховних завдань навчального закладу та задач особистісного розвитку кожного учня здійснювалося на підставі використання спеціально створеної комп'ютерної програми «Універсал», яка зацікавила освітян Луганщини. Комп'ютерна програма дає змогу зменшити час на збір та оброблення діагностичної інформації про учнів, батьків і вчителів закладу, організувати комплексний моніторинг особистісного розвитку учнівського та педагогічного колективів. Ця експериментальна діяльність передбачає використання ефективних методів, засобів, прийомів психолого-педагогічного впливу на розвиток особистості кожного учня, стимулювання його життєвої активності в дозвільно-ігровій, художньо-образотворчій, предметно-перетворювальній, фізично-оздоровчій, навчально-пізнавальній, соціально-комунікативній, громадсько-корисній, національно-громадянській та духовно-катарсичній діяльності. Після проведення конференції деякі навчальні заклади області запросили В. О. Киричука (автора «Універсалу») як наукового керівника, до цієї інноваційної діяльності [10].

У матеріалах конференції – 2011 було висвітлено досвід діяльності Луганського та Сумського ОШПО. Методична діяльність наших колег щодо підготовки вчителів до діяльності з обдарованими дітьми здійснюється за п'ятьма блоками: організаційно-методичним,

інформаційно-просвітницьким, експериментально-дослідним, експертно-діагностичним та корекційно-описовим [11]. Ми активно вивчаємо досвід колег, а співпраця двох інститутів ППО триває донині.

Сучасний учитель потребує професійної підготовки зі залученням фахівців у сфері корекційної педагогіки, спеціальної та педагогічної психології, що забезпечить особистісно зорієнтоване навчання, розуміння та реалізацію ефективних підходів до індивідуалізації навчання дітей з особливими освітніми здібностями. У цьому контексті корисною для проведення навчальних занять на курсах підвищення кваліфікації та дискусійних круглих столів є інформація щодо професійної готовності вчителя до діяльності з обдарованими дітьми (інформаційна готовність, володіння інноваційними педагогічними технологіями, знання основ психології та спеціальної педагогіки, знання індивідуальних відмінностей дітей та особливостей дітей з різними здібностями, методична готовність щодо моделювання навчального заняття та використання варіативності в процесі навчання, готовність до професійної взаємодії та навчання) та психологічної готовності (емоційне прийняття дітей з різними здібностями, готовність та вміння залучати дітей з різними типами обдарованості до навчальної діяльності, задоволеність власною педагогічною діяльністю) [12].

Корисними для діяльності обласного навчально-методичного центру психологічної служби системи освіти Луганського ОШПО виявилися матеріали, що узагальнюють психологічні умови готовності вчителів до діяльності з обдарованими дітьми [13]. У матеріалах конференції – 2011 надано рекомендації щодо оптимізації діяльності педагогічного колективу навчального закладу з обдарованими дітьми за допомогою колективного обговорення з поглибленим психологічним аналізом різних ситуацій; колективного перегляду фільмів, що розкривають природу обдарованості (обговорення прочитаних художніх творів про життя видатних осіб); колективного безсловесного спілкування за допомогою малювання з теми

Учасники II міжнародної конференції (2009 р.)

Учасники IV міжнародної конференції (2011 р.)

обдарованості; проведення тренінгів особистісного зростання під загальною назвою «Знайти обдарованість у собі»; диспутів («Обдарована дитина – не завжди обдарований учень», «Можна чи ні, щоб звичайна дитина вважала себе обдарованою?» тощо) тощо.

VIII Міжнародна конференція «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави» (м. Київ). Значна кількість її матеріалів була присвячена проблемам підготовки учнів до дослідницької діяльності, їх підтримці та проблемам професійного самовизначення учнів, що також є актуальним для діяльності ОІППО.

Матеріали конференції – 2015 інформували учасників про три сформовані напрями з проблематики залучення учнів до наукової творчості: 1) *дидактичний* (пов'язано з формуванням наукового стилю мислення, наукового погляду та способами оволодіння учнями системою наукових понять), 2) *соціально-психологічний* (пов'язано з дослідженням провідної ролі індивідуально-особистісних характеристик в освіті майбутнього науковця-дослідника); 3) *третій* (пов'язано з історією розвитку науки, культурними цінностями спільноти вчених, захопленням учнями наукою тощо) [14].

Матеріали конференції – 2015 дали освітянам Луганщини змогу ознайомитись з досвідом Польщі щодо виявлення учнів, схильних до дослідницької діяльності, зокрема з національними проектами Фонду розвитку дітей імені Я. Коменського, Фонду підтримки та розвитку креативності («Малі відкривачі», олімпіада з креативності) [15], що можна адаптувати до освітнього середовища України.

Корисним для організаційно-методичної діяльності Луганського інституту виявився досвід діяльності Миколаївського ОІППО щодо розроблення регіональної моделі підготовки вчителів до діяльності з обдарованими дітьми [15]. Неформальна та інформальна післядипломна освіта має забезпечувати для кожного вчителя індивідуальну траєкторію професійно-особистісного зростання, зокрема щодо питань його готовності до діяльності з обдарованими дітьми. На Миколаївщині таку підготовку здійснюють за чотирма етапами: 1) *аналітико-прогностичним* (вивчення стану готовності вчителів до діяльності з обдарованими дітьми, аналіз можливостей змін та прогнозування результатів роботи); 2) *проективно-підготовчим* (проекування та планування заходів у системі неформальної та інформальної освіти); 3) *моделювально-формульним* (участь у науково-методичних заходах); 4) *результативно-порівняльним* (формування когнітивного, мотиваційно-ціннісного та діяльнісного компонентів готовності вчителів до діяльності з обдарованими дітьми).

Регіональні особливості підготовки вчителів до діяльності з обдарованими дітьми знайшли відображення в матеріалах IX Міжнародної конференції – 2016 (м. Чорноморськ, Одеська обл.). Пізнавальним для нас виявився матеріал щодо особливостей підготовки вчителів фізики в Чернігівській області, форм і методів діяльності з обдарованими учнями навчальних закладів Закарпатської та Донецької областей,

учнями-членами Малої академії наук в Полтавській області, технології розвитку соціальної компетентності особистості у навчальних закладах Дніпропетровської області [16].

Учасники VIII міжнародної конференції
м. Київ, 2015 р.

Учасники IX міжнародної конференції
м. Чорноморськ, 2016 р.

На увагу заслуговує матеріал щодо організації особистісно зорієнтованого навчання, де обдарована дитина є суб'єктом педагогічного процесу, під час якого здійснюють розвиток її інтелектуальних, комунікативних та інших здібностей [17].

Підтримка обдарованих дітей є пріоритетним завданням сучасної освітньої політики провідних країн світу. Інтеграція України до європейського освітнього простору, формування нової української освіти зумовлюють необхідність вивчення та використання світового досвіду щодо виявлення і розвитку обдарованих дітей, мотивації їх інтересу до навчання та пошуково-дослідницької діяльності. Не випадково на кожній конференції Інституту розглядають питання щодо розвитку та підтримки обдарованих учнів у різних країнах світу.

У матеріалах конференції – 2016 освітяни Луганщини ознайомились з інноваційними формами діяльності з обдарованими учнями Німеччини: відвідування учнями додаткових курсів за інтересами, дослідницьких лабораторій при університетах; проходження практики на базі університетів і провідних підприємств країни; участь в освітніх проектах та відвідування музеїв в європейських країнах, зокрема в Німеччині, що перетворились з культурних осередків на навчально-виховні комплекси та центри дослідницької діяльності учнів [18].

В Україні достатня кількість музеїв, основними функціями яких є інформування, навчання, спілкування, відпочинок тощо. У вітчизняних навчальних закладах поширеною є музейна педагогіка. Вважаємо, що в Україні доцільно запровадити німецький досвід щодо організації «музейного» неформального навчання, дослідницької діяльності дітей на підставі використання музейних експонатів, експозицій, колекцій.

У липні 2017 року в м. Чорноморську Одеської області відбулась Х (ювілейна) конференція «Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави». Найбільше матеріалів було присвячено психолого-педагогічним аспектам виявлення і розвитку інтелектуального/творчого потенціалу дітей дошкільного віку (Н. Ваганова, Н. Мишолов, Ю. Мишолов, В. Таран, Т. Грицишина та О. Косміна, Л. Дворянчук, Л. Луцишина, О. Олійник та ін.), учнів початкової ланки середньої освіти (О. Войтенко, Н. Шелестова, Т. Молнар, Т. Мочан, Л. Іванова, О. Кононенко, Н. Латиш та ін.) [19].

Ознайомлення з досвідом ОППО сприятиме подальшій співпраці закладів щодо забезпечення науково-методичного супроводу підготовки вчителів до діяльності з обдарованими дітьми. Більшість психологічних проблем обдарованих дітей зумовлено ставленням батьків до факту обдарованості їхньої дитини. У матеріалах конференції – 2017 було розглянуто особливості емоційно комфортних і тривожних сімей. Безоцінювальне ставлення до кожного члена родини, обговорення з дитиною її почуттів та переживань, можливість дистанціюватися від інших членів родини (для переживань та осмислення на самоті будь-яких неприємних епізодів свого життя), свобода слова для всіх членів родини (можливість кожного говорити про все, що він думає, відчуває з приводу того, що бачить і чує в сім'ї та за її межами) забезпечують психологічний комфорт у родині, що позитивно впливає на розвиток особистості обдарованої дитини [20].

Освітня Луганщини зацікавили представлені під час роботи конференції – 2017 інноваційні технології діяльності з обдарованими дітьми в урочний та позаурочний час. Вважаємо, що доцільно вивчити досвід Українського фізико-математичного ліцею щодо запровадження «Програм індивідуального розвитку та саморозвитку», де окреслено процес, коли кожний старшокласник за допомогою психолога та вихователя визначає три основні мети на рік за напрямками діяльності: 1) академічну; 2) дослідницьку; 3) особистісного зростання. Цей процес містить 5–7 завдань з

усіх напрямів. Учень добирає адекватні засоби та заходи для виконання завдань, визначає реальний термін реалізації задач і форми контролю, а також прогнозує результати власної діяльності. Запропонована технологія дає учням змогу самостійно планувати індивідуальну траєкторію розвитку [21].

Серед наукових статей конференції заслуговують на увагу матеріали О. Стрижака та С. Рудницької щодо аналізу тенденцій розвитку уявлень про обдарованість особистості в психологічному науковому дискурсі. Науковці зазначають, що ключовим моментом проблеми формування обдарованості є поєднання заданих форм поведінки з вільними (креативними, творчими, ініціативними) формами, коли вільний прояв особистості виявляється предзаданим організацією освітнього середовища. На думку науковців, подальші дослідження проблеми обдарованості будуть пов'язані з розробленням психолого-педагогічних технологій освіти та розвитку обдарованої особистості, зокрема формування мережецентричного інформаційно-освітнього середовища на основі застосування сучасних когнітивних технологій і забезпечення трансферу знань в освітньому процесі, безперервної освіти. Також важливим є дослідження психологічних практик і технологій розвитку та саморозвитку особистості протягом життя [22].

За сучасних умов значно збільшились вимоги до інтелектуальної та емоційно-вольової сфер людини, яка вимушена ухвалювати численні та важливі рішення в екстремальних умовах (в умовах дефіциту часу, нестачі або надлишковості інформації, соціально-економічних криз тощо). У статті відомого вченого В. Моляко [23] розглянуто особисті риси, що мають бути властиві сучасним інженерам та конструкторам (критичність та самокритичність, бажання якісно та ефективно виконувати професійну діяльність, уміння поступитись особистими інтересами, самовідданість, почуття обов'язку та патріотизму). Зрозуміло, що ці риси притаманні сьогодні й учителям, які є конструкторами освітніх траєкторій. Вони мають зробити учнів успішними та конкурентоздатними в сучасному мінливому світі.

Під час роботи конференції освітяни Луганщини ознайомились з системою діяльності Хмельницького, Волинського та Чернівецького ОППО щодо професійної підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми (В. Берека та О. Шевчишина, Л. Мацюк, Г. Руда) [19]. Готовність учителя до діяльності з обдарованими учнями враховує професійні якості фахівця, функціональні особливості його діяльності, а також індивідуальні якості, що забезпечують взаємодію вчителя з обдарованими дітьми.

Педагогічні працівники Хмельницького ОППО беруть участь у дослідній діяльності з теми «Формування психологічної готовності вчителя до діяльності з обдарованими дітьми». У матеріалах конференції – 2017 розглядали напрями щодо розвитку в особистісних якостей та професійних компетентностей вчителів (соціально діагностичної, соціально

моделювальної, соціально прогнозувальної, соціально проектувальної, соціально технологічної, соціально рефлексивної) [24].

Система підготовки вчителів у Чернівецькому ОІППО охоплює чотири структурних компоненти: 1) *мотиваційного* (критерії розвитку готовності вчителя: високий рівень пізнавальної та внутрішньої мотивації, орієнтація на сприяння розвитку й становлення особистості обдарованої дитини, професійна спрямованість на взаємодію тощо); 2) *когнітивного* (високий рівень знання навчального предмета і методики його викладання, високий рівень інтелекту, широка ерудиція, психолого-педагогічні знання про обдарованість та психологічні особливості обдарованих дітей, їхній віковий та індивідуальний розвиток; знання про особливості професійної кваліфікації фахівців для навчальної діяльності з обдарованими дітьми тощо); 3) *операційного* (вміння та навички в галузі розроблення та реалізації методів виявлення обдарованих дітей на основі ознак обдарованості; вміння та навички в галузі дидактики та методики навчання обдарованих з урахуванням видів та особливостей обдарованості учнів; вміння та навички педагогічного консультування обдарованих дітей, їхніх батьків та інших членів сім'ї; вміння створити атмосферу творчості, ділового спілкування тощо); 4) *особистісного* (наявність професійно важливих особистісних якостей (доброзичливості та об'єктивності в оцінюванні діяльності учнів, почуття гумору, неупередженості, упевненості; емоційної стійкості, здатності до саморегуляції, самоорганізації, цілеспрямованості, наполегливості, рефлексії, прагнення до самовдосконалення) [25].

Ознайомлення з досвідом діяльності ОІППО сприятиме подальшій співпраці закладів щодо забезпечення науково-методичного супроводу підготовки вчителів до навчальної діяльності з обдарованими дітьми.

Отже, створення в 2007 році Інституту обдарованої дитини НАПН України є важливою подією в освітньому просторі України, ефективним реагуванням суспільства на виклики часу.

Десятирічна діяльність Інституту у співпраці з вищими, загальноосвітніми та позашкільними навчальними закладами України була спрямована на:

– розроблення методичного забезпечення для діагностики і розвитку обдарованості, створення сприятливих умов та реалізації проектів і програм фізичного, психічного, соціального, духовного та інтелектуального розвитку обдарованих дітей, їх правового та соціального захисту;

– формування суспільно-громадської думки щодо усвідомлення державної значущості навчальної діяльності з обдарованою молоддю;

– інтеграцію в міжнародний освітній та інформаційний простір з питань діяльності з обдарованою молоддю.

Таким чином, конференції та численні інші науково-методичні заходи ІОД НАПН України надають можливість ОІППО репрезентувати результати власної діяльності та використовувати матеріали цих

форумів у подальшій діяльності з метою підвищення професійної компетентності вчителів регіону з проблем обдарованості, максимального розкриття інтелектуального та креативного потенціалу обдарованої особистості для успішної самореалізації в житті, навчанні та професійній діяльності.

Формат цієї статті не дає змогу висвітлити зміст наукових та навчально-методичних матеріалів усіх конференцій, семінарів, круглих столів, які щорічно організовує ІОД НАПН України. Є потреба у спільному аналізі інноваційної діяльності Інституту, визначенні його значущості в контексті модернізації національної освіти та формування нової української освіти. Запрошуємо освітян України до співпраці у цьому напрямі.

Використані літературні джерела

1. *Кореневская М. Е.* Педагогические технологии работы с одаренными детьми в США и странах Западной Европы / М. Е. Кореневская // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Гаспра, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2010. – С. 156–161.

2. *Холод І. В.* Інноваційні підходи до навчання обдарованих у Великобританії / І. В. Холод // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Гаспра, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2010. – С. 348–354.

3. *Лук'янчук Н.* Види обдарованості в системі проектування розвитку особистості / Н. Лук'янчук // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Гаспра, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2010. – С. 187–194.

4. *Аніщенко Н. В.* Розвиток емпатії в структурі професійної діяльності педагога / Н. В. Аніщенко // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Гаспра, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2010. – С. 14–19.

5. *Поліхун Н. І.* Підготовка обдарованих учнів до представлення результатів власного дослідження на міжнародному рівні / Н. І. Поліхун // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Гаспра, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2010. – С. 248–255.

6. *Аматьєва О. П.* Театрально-ігрова діяльність як засіб розвитку творчих здібностей дошкільного віку / О. П. Аматьєва, Л. М. Макарова // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Гаспра, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2010. – С. 6–14.

7. *Башкардін О. М.* Вплив викладання художньо-естетичних дисциплін на розвиток творчих здібностей

(з досвіду роботи вчителів та учнів Запорізької області) / О. М. Башкардін // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Гаспра, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2010. – С. 26–39.

8. Буров О. Ю. Система комп'ютерного тестування здатності до окремих видів інтелектуальної діяльності / О. Ю. Буров, В. В. Русова, І. О. Плакєнкова та ін. // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Алушта, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2011. – Ч. 1. – С. 11–16.

9. Буркова Л. В. Методологические подходы к педагогической проблеме механизмов выявления и развития способностей у детей / Л. В. Буркова // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Алушта, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2011. – Ч. 1. – С. 72–79.

10. Киричук В. О. Система проектування навчально-виховного процесу в експериментальних навчальних закладах України / В. О. Киричук // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Алушта, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2011. – Ч. 2. – С. 123–131.

11. Удовиченко І. В. Особливості підготовки та підтримки на сучасному етапі розвитку освіти учителів, які працюють з обдарованою учнівською молоддю / І. В. Удовиченко // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Алушта, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2011. – Ч. 2. – С. 229–238.

12. Ємець В. В. Ступінь готовності вчителя як основний фактор роботи з обдарованими учнями / В. В. Ємець, Т. В. Слинькова // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Алушта, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2011. – Ч. 2. – С. 303–309.

13. Чорна Л. Г. Формування готовності педагогів до роботи з обдарованими дітьми: психологічний аспект / Л. Г. Чорна // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (21–25 верес. 2010 р., Алушта, АР Крим). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2011. – Ч. 2. – С. 267–276.

14. Поліхун Н. І. Педагогічна підтримка розвитку схильності учнів до дослідницької діяльності / Н. І. Поліхун // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (15–16 жовт. 2015 р., Київ). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2015. – С. 5–14.

15. Сокурєнко О. О. Модель підготовки педагогів до роботи з обдарованими учнями в системі післядипломної освіти / О. О. Сокурєнко // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали

III Міжнар. наук.-практ. конф. (15–16 жовт. 2015 р., Київ). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2015. – С. 125–133.

16. Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (11–16 лип. 2016 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2016. – С. 280.

17. Слинькова Т. В. Особистісне орієнтоване навчання як важливий фактор ефективності навчання обдарованих учнів / Т. В. Слинькова // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (11–16 лип. 2016 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2016. – С. 78–84.

18. Охріменко О. С. Підтримка обдарованих дітей у системі шкільної та позашкільної освіти Німеччини / О. С. Охріменко // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (11–16 лип. 2016 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2016. – С. 261–265.

19. Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (3–10 лип. 2017 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2017. – С. 384.

20. Вдова Н. П. Психологічний комфорт родини – необхідна умова гармонійного розвитку обдарованої дитини / Н. П. Вдова // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (3–10 лип. 2017 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2017. – С. 54–57.

21. Богомаз І. В. Формування творчої особистості в процесі реалізації «Програми індивідуального розвитку і саморозвитку» / І. В. Богомаз // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (3–10 лип. 2017 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2017. – С. 35–36.

22. Стрижак О. Є. Обдарованість особистості: нові обрії проблематизації / О. Є. Стрижак, С. Ю. Рудницька // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (3–10 лип. 2017 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2017. – С. 318–321.

23. Моляко В. О. Общая характеристика творческой личности / В. О. Моляко // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (3–10 лип. 2017 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2017. – С. 249–254.

24. Берека В. Є. Здійснення професійної підготовки вчителів до роботи з обдарованими дітьми в системі післядипломної педагогічної освіти / В. Є. Берека, О. В. Шевчишева // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (3–10 лип. 2017 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2017. – С. 30–34.

25. Руда Г. В. Готовність учителя до роботи з обдарованими учнями / Г. В. Руда // Обдаровані діти – інтелектуальний потенціал держави : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (3–10 лип. 2017 р., Чорноморськ, Одеська обл.). – Київ : Ін-т обдар. дитини НАПН України, 2017. – С. 302–307.

Bibliography

1. *Korenevskaja M. E.* Pedagogicheskye tekhnolohyy raboty s odarennyymy detmy v SSHA y stranakh Zapadnoi Evropy / M. E. Korenevskaja // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Haspra, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2010. – S. 156–161.

2. *Kholod I. V.* Innovatsiini pidkhody do navchannia obdarovanykh u Velykobrytanii / I. V. Kholod // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Haspra, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2010. – S. 348–354.

3. *Luk'yanchuk N.* Vydy obdarovanosti v systemi proektuvannia rozvytku osobystosti / N. Luk'yanchuk // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Haspra, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2010. – S.187–194.

4. *Anishchenko N. V.* Rozvytok empatii v strukturi profesiinoi diialnosti pedahoha / N. V. Anishchenko // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Haspra, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2010. – S.14–19.

5. *Polikhun N. I.* Pidhotovka obdarovanykh uchniv do predstavlenia rezultativ vlasnoho doslidzhennia na mizhnarodnomu rivni / N. I. Polikhun // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Haspra, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2010. – S. 248–255.

6. *Amatieva O. P.* Teatralno-ihrova diialnist yak zasib rozvytku tvorchykh zdibnosti doshkilnoho viku / O. P. Amatieva, L. M. Makarova // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Haspra, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2010. – S. 6–14.

7. *Bashkardin O. M.* Vplyv vykladannia khudozhno-estetychnykh dystsyplin na rozvytok tvorchykh zdibnosti (z dosvidu roboty vchyteliv ta uchniv Zaporizkoi oblasti) / O. M. Bashkardin // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Haspra, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2010. – S. 26–39.

8. *Burov O. Yu.* Systema komp'yuternoho testuvannia zdatnosti do okremykh vydiv intelektualnoi diialnosti / O. Yu. Burov, V. V. Rusova, I. O. Plaksenkova ta in. // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy :

materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Alushta, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2011. – Ch. 1. – S. 11–16.

9. *Burkova L. V.* Metodolohicheskye podkhody k pedagogicheskoj probleme mekhanizmov vyjavleniya y razvytia sposobnosti u detei / L. V. Burkova // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Alushta, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2011. – Ch. 1. – S. 72–79.

10. *Kyrychuk V. O.* Systema proektuvannia navchalno-vykhovnoho protsesu v eksperymentalnykh navchalnykh zakladakh Ukrainy / V. O. Kyrychuk // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Alushta, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2011. – Ch. 2. – S. 123–131.

11. *Udovychenko I. V.* Osoblyvosti pidhotovky ta pidtrymky na suchasnomu etapi rozvytku osvity uchyteliv, yaki pratsiuut z obdarovanoi uchnivskoiu moloddu / I. V. Udovychenko // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Alushta, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2011. – Ch. 2. – S. 229–238.

12. *Yemets V. V.* Stupin hotovnosti vchytelia yak osnovnyi faktor roboty z obdarovanyymy uchniamy / V. V. Yemets, T. V. Slynkova // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Alushta, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2011. – Ch. 2. – S. 303–309.

13. *Chorna L. H.* Formuvannia hotovnosti pedahohiv do roboty z obdarovanyymy ditmy: psykholohichni aspekt / L. H. Chorna // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (21–25 veres. 2010 r., Alushta, AR Krym). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2011. – Ch. 2. – S. 267–276.

14. *Polikhun N. I.* Pedagogichna pidtrymka rozvytku skhylnosti uchniv do doslidnytskoi diialnosti / N. I. Polikhun // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (15–16 zhovt. 2015 r., Kyiv). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2015. – S. 5–14.

15. *Sokurenko O. O.* Model pidhotovky pedahohiv do roboty z obdarovanyymy uchniamy v systemi pisliadyplomnoi osvity / O. O. Sokurenko // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (15–16 zhovt. 2015 r., Kyiv). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2015. – S. 125–133.

16. Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (11–16 lyp. 2016 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2016. – 280 s.

17. *Clynkova T. V.* Osobystisne oriientovane navchannia yak vazhlyvyi faktor efektyvnosti navchannia obdarovanykh uchniv / T. V. Clynkova // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy

III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (11–16 lyp. 2016 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2016. – S. 78–84.

18. *Okhrimenko O. S.* Pidtrymka obdarovanykh ditei u systemi shkilnoi ta pozashkilnoi osvity Nimechchyny / O. S. Okhrimenko // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (11–16 lyp. 2016 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2016. – S. 261–265.

19. Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (3–10 lyp. 2017 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2017. – 384s.

20. *Vdova N. P.* Psykholohichni komfort rodyny – neobkhdna umova harmoniinoho rozvytku obdarovanoi dytyny / N. P. Vdova // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (3–10 lyp. 2017 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2017. – S. 54–57.

21. *Bohomaz I. V.* Formuvannia tvorchoi osobystosti v protsesi realizatsii «Prohramy individualnoho rozvytku i samorozvytku» / I. V. Bohomaz // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (3–10 lyp. 2017 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2017. – S. 35–36.

22. *Stryzhak O. Ye.* Obdarovanist osobystosti: novi obrii problematyzatsii / O. Ye. Stryzhak, S. Yu. Rudnytska // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (3–10 lyp. 2017 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2017. – S. 318–321.

23. *Moliako V. O.* Obshchaia kharakterystyka tvorcheskoi lychnosti / V. O. Moliako // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (3–10 lyp. 2017 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2017. – S. 249–254.

24. *Bereka V. Ye.* Zdiisnennia profesiinoi pidhotovky vchyteliv do roboty z obdarovanymy ditmy v systemi pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity / V. Ye. Bereka, O. V. Shevchysheva // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (3–10 lyp. 2017 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2017. – S. 30–34.

25. *Ruda H. V.* Hotovnist uchytelia do roboty z obdarovanymy uchniamy / H. V. Ruda // Obdarovani dity – intelektualnyi potentsial derzhavy : materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (3–10 lyp. 2017 r., Chornomorsk, Odeska obl.). – Kyiv : In-t obdar. dytyny NAPN Ukrainy, 2017. – S. 302–307.